

Totalitní státy v dnešní době

Bez ideologie, jež je nutnou součástí každého totalitního režimu, neboť pomáhá do značné míry utvářet jeho charakter a zejména představuje jakýsi jeho myšlenkový základ, si lze politický systém tohoto typu jen těžko představit. Tyto základní hodnoty a ideje pak umožňují konkrétnímu režimu ospravedlnit veškeré jeho konání – nastavený politický řád, perzekuci a násilí na obyvatelstvu, pronásledování opozice reálné i smyšlené, omezení svobody slova či časté, s absolutní platností zaváděné reformy. Mimo to může být ideologie účinným prostředkem v odvádění pozornosti od jakýchkoli problémů či nesnází, kterými v dané době režim potenciálně prochází, a naopak je schopna v lidech probudit naději a víru v lepší budoucnost.

Ač si s pojmem totalitní stát primárně člověk spojí Sovětský svaz či nacistické Německo, a může jej tudíž považovat za věc minulosti, v dnešní době nalezneme na celém světě hned čtyři přežívající takovéto režimy, konkrétně na Kubě, v Saúdské Arábii, Eritreji a Severní Koreji (KLDŘ). Každý z těchto států se svými ideologiemi od těch ostatních značně liší, pro jejich pochopení je však nutné mít alespoň základní představu o jejich fungování či počátcích. Z tohoto důvodu na následujících panelech naleznete základní informace jak o výše zmíněných režimech, tak o k nim patřících ideologiích.

SAÚDSKÁ ARÁBIE

Počátky dnešní teokracie v Saúdské Arábii lze hledat v 18. století, kdy se na území Arabského poloostrova začal šířit wahhábismus (sunnitská fundamentální forma islámu).¹ Na začátku 20. století došlo k převratu, kdy emír Abd al-Azíz ibn Saúd dobyl území Na Nadždu, Hidžazu, které v té době bylo ovládané Rašídý. Prohlásil se za krále a v roce 1932 oficiálně vzniklo království Saúdská Arábie.²

Zásoby ropy, objevené v roce 1938, výrazně podpořily ekonomiku.³ Saúdská Arábie navázala diplomatické vztahy s USA, díky čemuž byly na jejím území vystavěny americké vojenské základny a dostávala americké zbraně. Státní příjmy se výrazně zvedly převážně díky ropnému průmyslu, z nějž většina spadala pod společnost Aramco. Kvůli špatnému hospodaření s penězi země ale zaostávala za zbytkem Blízkého východu a státní dluhy se zvyšovaly. V roce 1953 se po smrti svého otce stal králem Saud bin Abdulaziz Al Saud. Ten vliv islámu a šarií jako jediného práva ještě zesílil. V roce 1964 byl přinucen vládu předat bratru Fajsalovi, který v 70. letech zavedl pětiletky.⁴

Dnešní Saúdská Arábie je stále teokratická absolutní monarchie. Vládní systém je velmi podobný tomu z roku 1932. Většina vlády je tvořena přímo královskou rodinou a v čele vlády stojí král, v současné době Salman bin Abdulaziz Al Saud.⁵

Král Salman a jeho syn Mohamed⁶

¹ Heslo: Wahhábismus; Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]. [cit. 2. 4. 2020]. Dostupný z WWW: <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Wahh%C3%A1bismus>>.

² Heslo: Unification of Saudi Arabia; Wikipedia, the free encyclopedia [online]. [cit. 2. 4. 2020]. Dostupný z WWW: <https://en.wikipedia.org/wiki/Unification_of_Saudi_Arabia>.

³ The Kingdom of Saudi Arabia; House of Saud [online]. [cit. 2. 4. 2020]. Dostupný z WWW: <<https://houseofsaud.com/saudi-royal-family-history/>>.

⁴ Heslo: Dějiny Saúdské Arábie; Wikipedie: Otevřená encyklopedie [online]. [cit. 2. 4. 2020]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_Sa%C3%BAdsk%C3%A9_Ar%C3%A1bie>.

⁵ King Salman bin Abdulaziz Al Saud; House of Saud [online]. [cit. 2. 4. 2020]. Dostupný z WWW: <<https://houseofsaud.com/king-salman-bin-abdulaziz-al-saud/>>.

⁶ NABIL, Amr. Saúdská-právo-opozice-lidská. In: ČTK Fotobanka [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://multimedia.ctk.cz/storage/foto/P201911260393601/515x515.wm/P201911260393601.jpeg>

IDEOLOGIE

Právní systém Saúdské Arábie je postaven na právu šaría. Je odvozen od náboženských textů, především Koránu a Sunny, které jsou považovány za dokonalé a neměnné slovo Boží. Neexistuje tedy žádná ústava, její roli nahrazují právě tyto texty. Z teoretického hlediska jsou pak nadřazené i královské rodině, král má však v ústavních sporech poslední slovo.⁷

Výkonná moc je zcela v rukou krále. Ten má funkci předsedy vlády, kterou také sám jmenuje. Moc zákonodárná je částečně v rukou Poradního shromáždění (také jmenované králem), které však může zákony jen navrhnout, neboť musí být potvrzeny králem.⁸

Král Salman s Poradním shromážděním⁹

Jakákoliv politická opozice, ať už ve formě politických stran či odborů, je striktně zakázána. První volby od roku 1962 proběhly v roce 2005 a jednalo se pouze o volby do místních úřadů – volit navíc směli pouze muži starší 21 let. Ženy měli možnost poprvé volit až ve volbách v roce 2015.¹⁰ Režim je jedním z nejvíce represivních na světě. Ve státě je omezen přístup k informacím na internetu a dochází k potlačování lidských práv, např. svobody vyznání, svobody shromažďování nebo svobody projevu. Terčem mezinárodní kritiky jsou i časté nespravedlivé a kruté tresty.¹¹ Nejvyšší trest je trest smrti, který lze udělit např. za homosexuální styk, cizoložnictví, loupež, nebo zřeknutí se islámu.¹²

⁷ Heslo: Saúdská Arábie; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Saúdská_Arábie>

⁸ Heslo: Consultative_Assembly_of_Saudi_Arabia; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: <https://en.wikipedia.org/wiki/Consultative_Assembly_of_Saudi_Arabia>

⁹ Uncredited. SALMÁN IBN ABDAL AZÍZ SAÚD. In: ČTK Fotobanka [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://imultimedia.ctk.cz/storage/foto/P201502050128301/515x515.wm/P201502050128301.jpeg>

¹⁰ Heslo: Elections_in_Saudi_Arabia; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: <https://en.wikipedia.org/wiki/Elections_in_Saudi_Arabia>

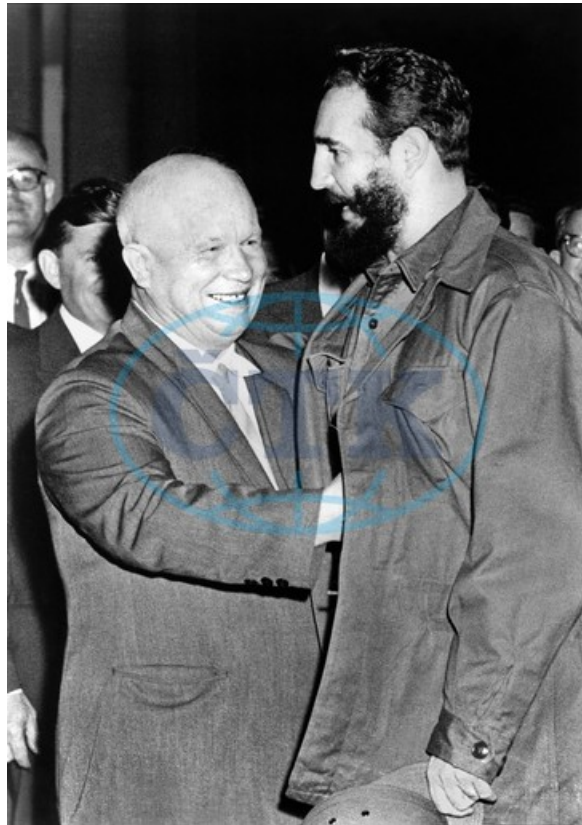
¹¹ Saudi Arabia 2017/2018 | Amnesty International. Document Moved [online]. Copyright © 2020 Amnesty International [cit. 04.02.2020]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/saudi-arabia/report-saudi-arabia/>

¹² Heslo: Saúdská Arábie; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Saúdská_Arábie>

KUBA

Kubánská totalitní vláda vznikla svržením místního diktátora Batisty 1. ledna 1959 pod vedením Fidela Castra, který stál v jejím čele až do roku 2008. Počátky komunistického režimu na Kubě vyvstaly z nepříjemné politické situace během vlády prezidenta Fulgencio Batisty – na začátku 50. let 19. století Kubu sužovala nezaměstnanost a bídné vodohospodářství, spolupráce prezidenta s kriminálními mocnostmi a korupční vztah s USA ničemu nepřilepšily.¹³ Pokusy Fidela Castra politicky svrhnout Batistu byly neúspěšné, a tak nezbývalo, než nastolit dodnes trávající komunismus ozbrojenou revolucí.

Castrovy ideály se vesměs shodují s marxisticko-leninistickými. I přes společnou komunistickou národu a obchodní partnerství s SSSR (poté, co po revoluci USA zpřetrhaly obchodní pouta pro ropu a cukr) ale Castro nesouhlasil s politikou Josifa Stalina – kultem osobnosti, represí a zneužíváním moci¹⁴ – podobně jako Chruščov na 20. sjezdu KSSS. Přes všechny tyto líbivé vyhlídky ale ani Castro nebyl žádný přívětivý vládce, nestrpěl opozici vůči své nezlomné vládě a pod záminkou revoluce se nebál porušovat lidská práva. Přesto za 50 let vlády nebyl svržen, výrazně zlepšil zdravotnictví a školství na Kubě a až do smrti v roce 2016 se držel svých principů.

Fidel Castro a Nikita Chruščev¹⁵

¹³ Heslo: Cuban Revolution; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: <https://en.wikipedia.org/wiki/Cuban_Revolution>

¹⁴ Heslo: Politics of Fidel Castro; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: <https://en.wikipedia.org/wiki/Politics_of_Fidel_Castro>

¹⁵ EVANS, Mary. Nikita Khrushchev & Fidel Castro. In: ČTK Fotobanka [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <http://multimedia.ctk.cz/storage/foto/F201810221458801/515x515.wm/F201810221458801.jpeg>

IDEOLOGIE

Fidel Castro ve své knize 'Fidel and Religion' píše, že cíle komunistů a křesťanů se v mnohém překrývají, neboť nesobeckost, milování druhého, pokora a tradiční křesťanské hodnoty jsou důležité vždy.¹⁶ Cíle socialistické revoluce přirovnává k Ježíšovu zázračnému množení ryb a chleba. Sám Castro byl pokřtěn a vychován v římskokatolické církvi, nikdy se z něj však nestal věřící.¹⁷ Pokud by ovšem křesťanství bylo vnímáno jako vize společnosti, nikoli jako náboženství, rád by se k němu hlásil.

Přes svou náklonnost k některým křesťanským myšlenkám zakázal s nástupem k moci veškeré náboženské aktivity, neboť si odporují s marxistickou filosofií. Stejně tak zakázal všem praktikujícím věřícím vstupovat do komunistické strany. Vysocí představitelé jednotlivých náboženství také viděli, že komunismus nelze s vírou dobře kombinovat a začali se proti němu vymezovat. Díky velké popularitě revoluce však tímto jen odvrátili velké množství lidí od víry, a v roce 1962 tak byla Kuba oficiálně prohlášena za ateistický stát.¹⁸

Až v 90. letech začal režim zákazy náboženské aktivity zmírňovat a dnes už lidé mohou legálně vyznávat kterékoli náboženství. 60% populace se hlásí k Římskokatolické církvi a až 80%, tedy i mnoho křesťanů, praktikuje do jisté míry původní africkou Santérii.¹⁹

Jaime Ortega, bývalý arcibiskup Havany²⁰

¹⁶ Heslo: Politics of Fidel Castro; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: <https://en.wikipedia.org/wiki/Politics_of_Fidel_Castro>

¹⁷ Heslo: Religious views of Fidel Castro; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: <https://en.wikipedia.org/wiki/Religious_views_of_Fidel_Castro>

¹⁸ Heslo: Náboženství na Kubě; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD_na_Kub%C4%9B

¹⁹ Heslo: Náboženství na Kubě; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD_na_Kub%C4%9B

²⁰ GALEANO, Javier. Jaime Ortega, kardinál, palmový list, procesí. In: ČTK Fotobanka [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://imultimedia.ctk.cz/storage/foto/P201003280476001/515x515.wm/P201003280476001.jpeg>

ERITREA

Eritrea se snažila o nezávislost na Etiopii již od roku 1958, kdy v ní začaly vznikat studentské a dělnické spolky a hnutí. V roce 1960 vznikla Eritrejská osvobozenecká fronta, která byla převážně muslimská a podporována ze Sýrie, Súdánu a dalších muslimských států. Hnutí získalo hlasy zejména zemědělců, naopak se od něj odtrhli křesťanští studenti, kteří založili Eritrejskou lidovou osvobozeneckou frontu, jež byla sekulární a levicově orientovaná. V roce 1991 společně s etiopskými povstanci svrhla komunistický režim a v roce 1993 se konalo referendum, kde více než 99% hlasovalo pro odtržení.²¹

Krátce poté se stal prozatímním prezidentem Isaias Afwerki, jeden z bývalých vůdců hnutí. Během následujících let získával více a více moci, až v roce 1997 zrušil prezidentské volby a následně noviny.²² V tomto roce došlo i k oddálení voleb do národního shromáždění, protože došlo k opětovným územním sporům s Etiopií.²³

Konflikty Eritreu od jejího vzniku doprovázely téměř permanentně. Už dva roky po jejím vzniku začal spor s Jemenem o ostrov Háníš.²⁴ Od roku 1998 do roku 2000 probíhala válka s Etiopií a v roce 2008 došlo zase k územním sporům s Džibutskem. V letech 2010 a 2016 se pak Eritrea pokusila o zažehnutí dalšího konfliktu s Etiopií, což jen poukazuje na jejich napjaté vzájemné vztahy.²⁵

Setkání vůdců Eritreji a Etiopie v Saúdské Arábii²⁶

²¹ HISTORY OF ERITREA. HistoryWorld - History and Timelines [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupné z: <http://www.historyworld.net/wrldhis/plaintexthistories.asp?historyid=ad18>

²² Isaias Afwerki | Biography & Facts | Britannica. Encyclopedia Britannica | Britannica [online]. Copyright ©2020 Encyclop [cit. 04.02.2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Isaias-Afwerki>

²³ Eritrea Government Profile 2019. IndexMundi - Country Facts [online]. [cit. 04.02.2020]. Dostupné z: https://www.indexmundi.com/eritrea/government_profile.html

²⁴ YEMEN-ERITREA: Hanish Islands Conflict Ends, Questions Remain. Inter Press Service | News and Views from the Global South [online]. [cit. 04.02.2020]. Dostupné z: <http://www.ipsnews.net/1996/08/yemen-eritrea-hanish-islands-conflict-ends-questions-remain/>

²⁵ Ethiopia and Eritrea blame each other for border clash - BBC News. BBC - Homepage [online]. Copyright © 2020 BBC. [cit. 04.02.2020]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-africa-36515503>

²⁶ AA/ABACA. Ethiopian and Eritrean leaders in Saudi Arabia for peace agreement. In: ČTK Fotobanka [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://multimedia.ctk.cz/storage/foto/F201809161501501/515x515.wm/F201809161501501.jpeg>

IDEOLOGIE

Protože současná vládní strana Eritreje vznikla z hnutí, které ji chtělo odtrhnout od Etiopie, a zároveň se nachází na území několika historických států, jedním z hlavních priorit je eritrejský nacionalismus. Vláda chce sjednotit jednotlivé etnické skupiny na svém území a vytvořit z nich novou eritrejskou národnost, postavenou na kulturním bohatství jednotlivých národů. S tímto je spojen i sekularismus, neboť Eritrea je nábožensky rozdělena na zhruba stejně velké křesťanské a muslimské skupiny, a proto strana nechce, aby bylo náboženství součástí národní identity.²⁷

Vláda také žádá, aby se každý občan podílel na „budování“ Eritreji, a proto mají povinnou vojenskou službu, která měla trvat 18 měsíců pro každého, kdo dokončil střední školu, ale před dvaceti lety byla prodloužena na neurčito z důvodu hraničních sporů s Etiopií. Lidé, kteří vojenskou službou neprojdou, nemají právo na, mimo jiné, mobilní telefon.²⁸

Strana sebe sama označuje za levicovou a ve svém programu má zmenšení propasti mezi bohatými a chudými či mezi městy a vesnicemi. Podle prezidenta Isaiasa Afwerkiho se snaží vytvořit nový ekonomický systém, který by napravil škody způsobené válkou před třiceti lety, uspokojil potřeby většiny, zaručil spravedlivý ekonomický vývoj a modernizoval tradiční zemědělské způsoby.²⁹

Oběti konfliktu Eritreji a Etiopie, 1999³⁰

²⁷ Heslo: People's Front for Democracy and Justice; Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. [cit. 12.1.2020]. Dostupný z WWW: https://en.wikipedia.org/wiki/People%27s_Front_for_Democracy_and_Justice#Political_program

²⁸ Op-Ed: Eritrea: no more excuses for indefinite national service | Amnesty International. Document Moved [online]. Copyright © 2020 Amnesty International [cit. 04.02.2020]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/07/op-ed-eritrea-no-more-excuses-for-indefinite-national-service/>

²⁹ "Economic Development Means Promoting the Standard of Living and Improving the Quality of Life of Citizens" President Isaias Afwerki. [online]. Copyright © 2020 [cit. 04.02.2020]. Dostupné z: <http://www.shabait.com/categoryblog/12113-economic-development-means-promoting-the-standard-of-living-and-improving-the-quality-of-life-of-citizens-president-isaias-afwerki>

³⁰ AP. Konflikt Etiopie-Eritria. In: ČTK Fotobanka [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://multimedia.ctk.cz/storage/foto/FO00114677/515x515.wm/FO00114677.jpeg>

SEVERNÍ KOREA (KILDR)

Severní Korea (KILDR) je jedním z nejmilitarizovanějších míst planety s armádou čítající 1,3 miliónu vojáků a rozvinutým jaderným programem, i přestože v hospodářství výrazně zaostává za zbytkem světa. Vláda Kim Čong-una omezuje všechny občanské a politické svobody včetně svobody projevu, shromažďování, sdružování a náboženského vyznání. Zakazuje také veškerou organizovanou politickou opozici, nezávislá média, občanskou společnost a odbory.

Současný lídr Kim Čong-un³¹

KILDR se zrodila v roce 1948 v čele s Kim Ir-senem. V 60. letech se nacházela na druhém místě v industrializaci ve Východní Asii za Japonskem. Relativně dobře fungující severokorejská ekonomika byla negativně ovlivněna Rusko-čínským konfliktem, po kterém Sovětský svaz snížil hospodářskou pomoc. Ropná krize v 70. letech zapříčinila obrovské zadlužení země, KILDR nedisponovala žádným vývozním zbožím – ohromné částky na investice do těžebního a těžkého průmyslu nebo do armády si tak musela půjčovat. Hospodářsky se propadla pod celosvětový průměr a v 80. letech se dostala do totálního embarga. V následující dekádě zemi postihl hladomor, který usmrtil až 900 tisíc lidí.

Podvýživa obyvatelstva i ekonomická stagnace přetrvává dodnes, ačkoli v roce 2001 dostala KILDR humanitární pomoc v hodnotě 300 milionů USD z USA, Jižní Koreje a EU.³²

³¹ Uncredited. Kim Jong Un. In: ČTK Fotobanka [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://multimedia.ctk.cz/storage/foto/F201912290092701/515x515.wm/F201912290092701.jpeg>

³² Dějiny Severní Koreje. In: klrklr.extranky.cz [online]. [cit. 05.02.2020]. Dostupné z: <https://klrklr.extranky.cz/clanky/dejiny-severni-koreje.html>

IDEOLOGIE

Ve volném překladu „absolutní soběstačnost“, ekonomická a politická ideologie čučche zůstává již desítky let neoddělitelnou součástí každodenní reality občanů KLDŘ. Sestavena Kim Ir-senem, prvním vůdcem Severní Koreje, v 50. letech minulého století a později revidována jeho synem Kim Čong-ilem, vychází zejména z marxismu-leninismu, který kombinuje s myšlenkami čínského neokonfuciasmu a maoismu.³³

Zdůrazňuje roli jedince – slovy samotného Kim Čong-ila: „Člověk vše vede a vše rozhoduje,³⁴ přičemž mezi hlavní zásady pak patří nezávislá politika (čchaču), ekonomická soběstačnost (čcharip) a sebeobrana ve vojenské politice (čchawi).³⁵ Držení se těchto myšlenek mělo ideálně vést k dosažení pravého socialismu, místo toho však stát uvrhlo v ekonomickou krizi, ze které se dostal jen stěží a se zahraniční pomocí.

Ačkoli je KLDŘ oficiálně státem ateistickým, někdy se čučche řadí i mezi náboženství, především díky odkazům na neokonfuciasmus a následně díky nátuře celého režimu, kde středobodem vesmíru je posvátný vůdce obklopený silným kultem osobnosti. Po celé zemi se tak lze setkat s desítkami soch, památníků, obrazů a budov připomínajících památku hlavně Kim Ir-sena, jenž je od doby své smrti v létě roku 1994 vnímán čím dál tím méně jako člověk a více jako bůh shlížející na své za hrob oddané následovníky.

Věž Čučche, Pchjongjang³⁶

³³ Juche, the state ideology that makes North Koreans revere Kim Jong Un, explained - Vox. Vox - Understand the News [online]. Copyright © 2020 [cit. 02.02.2020]. Dostupné z: <https://www.vox.com/world/2018/6/18/17441296/north-korea-propaganda-ideology-juche>

³⁴ Democratic People's Republic of Korea_Juche Korea. Democratic People's Republic of Korea [online]. Copyright © Copyright Juche 100 [cit. 02.02.2020]. Dostupné z: http://www.korea-dpr.com/juche_ideology.html

³⁵ 'Juche(Self-Reliance)' Ideology | North Korea Inside | KBS WORLD Radio. KBS WORLD Radio [online]. Copyright © 2016 KBS WORLD Radio All Rights Reserved. [cit. 02.02.2020]. Dostupné z: http://world.kbs.co.kr/special/northkorea/contents/archives/supreme_leader/ideology.htm?lang=e

³⁶ fotografie ze soukromého vlastnictví